

Aj 129

Rapport

om

"Johan Hjort"s vartokt april-mai 1952 til Lofoten og Finnmark.

av

fiskerikonsulent Kr. Fr. Wiborg.

Fiskeridirektoratet

Biblioteket

Programmet for vartoktet med "Johan Hjort" var stort sett det samme som ifjor, nemlig å studere forekomst og utbredelse av egg og yngel av fisk på bankene fra Vestfjorden til Nordkapp. Det var dessuten planen å foreta et snitt på Fugløybanken i slutten av april i samarbeid med det engelske havforskningskip "Ernest Holt", for om mulig å klarlegge driften av egg og yngel av torsk fra bankene utenfor Nord-Norge til området ved Bjørnøya.

"Johan Hjort" gikk fra Bergen 15. april. Undertegnede var toktleder og cand. mag. K. Ljøten, stipendiat ved oseanografisk avdeling, var med som assistent. - På turen nordover havarerte loggen. Det var en kontaktarm som hadde brent seg fast grunnet mangelfull montering etter reparasjonen. Der var ikke blitt fylt olje på. Vi fikk reparert loggen i Kjørvik, og den fungerte siden, men ved kontroll viste det seg at den ikke var pålitelig.

Vi kom til Bodø lørdag 19. april og lå der over helgen. Mandag 21. startet så undersøkelsene med snittet Måløy-Skarholmen-Balstad, 5 stasjoner med hydrografi og planktontrekk med Clarke-Bumpus planktonapparater. Der var atskillige egg og larver av torsk, men også meget groe. Fra Balstad gikk vi opp Gimsøystraumen og Risøyrenna og leden til Tromsø. Et par timer før ankomsten til Tromsø, 22/4, passerte "Ernest Holt" og det ble vinket og signalert. Omtrent samtidig fikk vi telegram fra Bergen at toktlederen ombord, John Corlett, ønsket en konferanse om det felles program. Etter ankomsten til Tromsø gikk kaptein Ulriksen og jeg ombord og diskuterte de videre planer med J. Corlett. Det ble til at "Johan Hjort" skulle ta de vanlige snitt på Fugløybanken, mens "Ernest Holt" tok snitt fra Sørøysund rett mot nord, så mot vest til den krysset Golfstrømmen, og deretter nord til Bjørnøya (se vedlagte kart).

./.

Om formiddagen 23. april gikk "Johan Hjort" fra Tromsø, og vi tok et snitt fra Torsvåg ut til Tromsøflaket, 7 stasjoner

med hydrografi og håvtrekk med Clarke-Bumpus. På alle stasjoner var det masse groe i sjøen, noe som skaffet meget bry med skylling av håvene. Egg og yngel ble ikke funnet, og vi ble derfor enige om å gå sydover til Malangsgrunnen for å undersøke forholdene der. Underveis havarerte imidlertid lysmaskinen, og vi måtte gå inn til Tromsø for å reparere den. - Vi lå i Tromsø fra 25. til 28. april. Det var ikke mulig å få verkstedsfolkene til å arbeide overtid i helgen.

Mandag 28. gikk vi til Malangsgrunnen og tok snitt ut til Egga og inn over Svendsgrunnen, ialt 7 stasjoner med håvtrekk. Fremdeles var det masse groe i sjøen, og av yngel ble det bare funnet et par sildelarver innerst på bankene. Det samme gjentok seg ved et snitt fra Andenes og ut over egga, og i et lengdesnitt i Andfjorden. Overalt var det masse groe og lite eller intet av yngel. Siste stasjon i Andfjorden var ferdig 30. april, og vi fortsatte til Hadsselfjorden. Her var groen helt forsvunnet, og der var massevis av torskelarver i håvtrekkene.

1. mai lå vi i Stokmarknes og gikk 2. mai til Vestfjorden. Fra 2. til 5. mai tok vi de vanlige stasjoner og snitt i Vestfjorden (se kart) med hydrografi og håvtrekk. Groen var nå helt forsvunnet, og det så ut til å være massevis av torskelarver, særlig i Aust-Lofoten, men også på bankene ut til Røst. Vi fortsatte programmet med håvtrekk på bankene utenfor Lofoten og Vesterålen, i Andfjorden og innerst på Svendsgrunnen og Malangsgrunnen. Det ble nå funnet enkelte larver av sild og torsk hele veien.

Om morgenen 7. mai kom vi til Tromsø og nyttet dagen til å bunkre og ordne forskjellig ombord. "Ernest Holt" kom tilfeldigvis innom ved middagstid for å fylle vann, og jeg gikk ombord for å høre resultatet av deres undersøkelser. De hadde funnet noen få egg og larver av torsk langt ute på bankene, sannsynligvis resultatet av en mindre gyting på Malangsgrunnen eller Fugløybankene.

8. mai fortsatte vi til Torsvåg og tok det samme snitt ut til Tromsøflaket som i april, og et snitt inn til Sørøysund, ialt 12 stasjoner med hydrografi og planktontrekk. Yngel av torsk og sild var det litt av innerst på bankene, men ikke lenger ute. Etter fullført snitt gikk vi til Honningsvåg og lå der

over helgen. Mandag 10. mai fortsatte vi med snitt fra Nordkapp

mot nord, kjørte deretter sydvestover og tok snitt inn mot Refsbotn, ialt 15 stasjoner (se kartet) med hydrografi og håvtrekk. Groen var plagsom overalt, og av yngel var det bare en del lodde-larver på Nordkapp-snittet og litt sild på snittet mot Refsbotn. Etter endt arbeid gikk vi 14/5 inn til Hammerfest for å hente post og dro så sydover til Tromsø. Derfra gikk vi ut ved Hekkingen og arbeidet oss sydover på bankene, inn Andfjorden og Hadsselfjorden og tok planktontrekk hele veien. Der var nå en del større torske- og sildelarver på de fleste stasjoner. Fra Hadsselfjorden fortsatte vi til Svolvær og lå der 17. og 18. mai.

19. mai begynte vi igjen på Vestfjorden og tok håvtrekk på 4 stasjoner fra Tranøy til Skrova. Deretter gikk vi innom Svolvær, hvor jeg holdt et foredrag om plankton i Rotaryklubben, og om kvelden ankret vi opp inne i Austnesfjorden for å gjøre noen forberedende forsøk med lys. Hensikten med forsøkene var å prøve om det lot seg gjøre å lokke til større fiskelarver med lys. Vi brukte to feller laget av metallduk hvor det var boret en del huller så larvene skulle kunne komme inn. Den ene fellen (A) var sylindereformet, 1 meter i diameter og 60 cm høy, med en pose av planktonduk festet under. Den andre fellen (B) var noe mindre, av form som en firkantet kjegle.

I felle A ble plassert et halvliters norgesglass med 4.5 volts lommelyktbatteri og pære, og fellen ble senket ned på 10 meters dyp. Felle B ble utstyrt med samme slags lys, men pæren ble blendet med blå sellofan. Dessuten hadde vi kabel fra lys-nettet ombord til en 40 watts lampe som var montert i et liters ^{Denne lampen ble slukket etter en halv time.} norgesglass. Fellen ble satt på 20 meters dyp. Forsøkene begynte kl. 22.20. Det var stille og klart. En Sixtus lysmåler ga utslag på rød skala til 1. Felle B ble tatt opp kl. 23.30. Den inneholdt noen Calanus hyperboreus og et par maneter. Felle A ble tatt opp etter 3 timer, men inneholdt intet. Felle B ble så senket ned på 140 meters dyp med batterilykt. Glasset ble fylt med flytende parafin, forat det ikke skulle sprenges, og denne anordning fungerte tilfredsstillende, men ellers var der ingen fangst. Felle B ble tatt opp etter et par timer.

Vi fortsatte så arbeidet i Vestfjorden og tok håvtrekk på de vanlige stasjoner, unntatt de to ytterste snitt, hvor vi bare tok stasjoner på bankene langs Lofotveggen. Deretter fortsatte vi med håvtrekk på utsiden av Lofoten og Vesterålen, bl.a. med et snitt fra Flakstad til ...

Vestfjorden ble der funnet en del større torskelarver, og ytterst i fjorden og på bankene utenfor Lofoten og Vesterålen ganske mange sildelarver. Dette programmet var fullført om ettermiddagen 22. mai, og vi gikk til Svolver for post og bunkers. Om kvelden 23. mai ankret vi opp i Austnesfjorden for å gjenta lysforsøkene. Det var overskyet vær med regnbyger. Begge feller ble satt i 10 meters dyp, den største med 40 watts lampe på kabel fra lysnettet ombord, omviklet med grønn sellofan, den andre med vanlig lømmelyktbatteri og pare med blå sellofan. Begge feller ble satt ut kl. 22.30 og tatt opp kl. 02.30 neste morgen. I fellen med 40 watts lampe var der en mengde småaneter og en enkelt torskelarve, i den andre fellen intet. - Et vertikaltrekk som ble tatt om kvelden med 0/100 hån fra 50-0 m inneholdt mange torskelarver.

Materialet fra disse forsøkene er for lite til å trekke noen konklusjoner av, men en må vel gå ut fra at det på denne årstid er for lyst i været såpass langt nord til at fiskeyngelen vil reagere på kunstig lys, i all fall i de øvre vannlag. - Det kan også tenkes at den torskeyngel som nå var i sjøen, ikke reagerer på kunstig lys av den art som ble brukt, eller blir skremt bort. Her trenges kontrollforsøk i akvarier.

Fra Austnesfjorden gikk vi til Bodø og lå helgen over.

Under oppholdet i Tromsø hadde jeg en konferanse med konservator Soot Ryen. Han fortalte at der før i tiden hadde foregått en del loddefiske i Skjerstadvfjorden. Dette ble bekreftet av styrer Langen ved Fiskerifagskolen i Bodø, og natt til mandag 26. mai gikk vi inn i Skjerstadvfjorden og tok et par stasjoner med hydrografi og håvtrekk. Håvtrekkene viste et fattig plankton uten noe fiskelarver. Ellers var der fisk på ekkoloddet i 120 m dyp. - Etter endt arbeide gikk vi til Fiskerifagskolen hvor jeg holdt en forelesning om yngelundersøkelser.

Vi gikk deretter leden sydover og kom 28. mai innom fiskerifagskolen på Aukra, hvor jeg holdt en forelesning. 29. mai var vi i Florø, hvor jeg neste dag holdt forelesning på fiskerifagskolen, og om kvelden kl. 21.30 kom vi til Bergen.

Resultater av toktet.

På toktet ble det tatt 175 stasjoner, derav 8 med bare hydrografi og 98 med bare Clarke-trekk. På resten av stasjonene ble det både tatt hydrografi og Clarke-trekk.

Materialet er ennå ikke bearbeidet, men det ser ut til at forekomstene av torskeyngel er omtrent som i 1951 og forekom i størst mengde i de samme områder som tidligere. For fremtid vil det være tilstrekkelig å begynne undersøkelser etter torskeyngel i Vestfjorden i begynnelsen av mai, arbeide seg nordover til Bugløybanken og gjenta samme program i siste halvdel av mai. For sildeyngel burde en hatt undersøkelser på bankene utenfor Lofoten i slutten av mars - begynnelsen av april.

Loddelarver fant vi svært lite av i år, og det kan enten skyldes at vi var tidligere på gytefeltene enn de andre årene, eller at lodden ikke var gått så langt sør i år som tidligere år.

Hva angår gyting av skrei på bankene nord for Andfjorden, så må en foreløpig anta at den er av helt underordnet betydning i forhold til gytingen i Vestfjorden, og at den yngel som eventuelt klekkes ettersom den driver nordover med strømmen, vil ha små muligheter for å vokse opp.